

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 27-772

Л. М. Мельник, канд. політ. наук, доц.

"РУСЬКИЙ МІР" – ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття присвячена аналізу та висвітленню основних концептуальних положень ідеологеми "Руський мір". На основі аналізу праць російських політтехнологів, представників російської школи геополітики та виступу 2009 року патріарха Кіріла на відкритті "Асамблеї Російського світу" встановлено, що існує три концептуальні положення проекту "Руський мір": по-перше – як простір поширення російської мови, спільних радянських і пострадянських культурно-історичних кодів, ностальгії по СРСР, по-друге – як аналог євразійської доктрини, розроблений спеціально для України, по-третє – як феномен з місією об'єднання православ'я під егідою Російської Православної Церкви. Доводиться, що концепція "Руський мір" акцентується не на церковно-містичному, а на геокультурному та геополітичному змісті. Виявлено, що заявлені та концептуально окреслені проекти "Руського міра" пропонують Україні та Білорусії уніфікацію власної самобутньої культури та мови в рамках фактичного підпорядкування культурно-політичним традиціям Москви.

Ключові слова: "Руський мір", ідеологема, Російська Православна Церква, імперія, російське православ'я, патріарх, геополітичний проект.

Сьогодні в інформаційному просторі активно розгортаються проекти із назвою "Руський мір", які в основі опираються на спільну православну площину, яку в свій час Росія обачно приберегла для Московського патріархату, не зважаючи на канони, не допустила розпаду Руської Православної Церкви. Російський філософ, українець за походженням Олександр Панарін у статті "В якому світі ми маємо жити?" підкреслив: "Якщо держава зруйнована, однак Церква встояла – цивілізація відродиться. Якщо зруйнована – надії немає" [11].

На підставі представлених проектів розвинулася дискусія серед як вітчизняних, так і зарубіжних політологів, філософів, релігієзнавців та богословів, таких як, зокрема, К. Липа, А. Окара, Ю. Чорноморець, Л. Филипович та ін.

Зазначимо, що під виразами "Руська Православна Церква" (тобто слід розуміти Російська православна церква), "сучасне руське православ'я", "Руський мір" слід розуміти безсумнівно "російський". Оскільки слово "русский" доцільно вживати коли йдеться про історію Київської Русі. Власне той історичний проміжок часу, коли ще не існувало ані Російської держави, а тим більше Російської Православної Церкви.

Загалом різноманіття проектів іменованих "Руським міром" можна звести до декількох основних концептів. "Предтечею" концепту "Руський мір" можна вважати теорію офіційної народності міністра народної освіти Російської імперії графа С. Уварова, який вважав, що шлях до зміцнення російської державності лежить через посилення трьох принципово важливих суспільних основ – самодержавства, православ'я і народності [8]. Проголошена тріада XIX ст. в більш оновленому вигляді постала в XX ст.

Концептуально проект "Руський мір" був оформлений у 90-х роках XX століття такими російськими політтехнологами, як Сергій Градіровський, Борис Межуєв, Юхим Островський, Валерій Тишков, Петро Щедровицький, Володимир Цимбурський та ін. як простір поширення російської мови, спільних радянських і пострадянських культурно-історичних кодів, ностальгії по СРСР.

На переконання Ю. Островського, геокультурний підхід є альтернативою геополітичному підходу. Російський інтелектуал заявляє, що сучасні нації являють собою спільності людей, в яких об'єднуюча основа – це спільні культура та мова, в неї спільна територія [11].

"Саме російська мова та російськомовна російська чи радянська культура разом з історичною пам'яттю об'єднують і конструюють цей світ", – зазначає В. Тишков у статті "Руський мір: зміст і стратегії" [13].

Цікаво, за визначенням Ю. Островського, що та ж людина, яка володіє декількома мовами – "прикордонна людина" по якій проходить кордон між цими мовними світами. Тут межа може перетворюватися з лінії поділу

в лінію об'єднання: "З одного боку ми говоримо про кордон між мовними світами. В цьому сенсі нові кордони світу – нові кордони в світі світів, що об'єднують мовні світи, в якому стикаються, взаємопроникають російський світ з китайським світом, з англосаксонським світом, з романо-германським. І ось вони перетинаються, входять один в одного, химерним чином шаруються, вже не двовимірною, а багатовимірний і межі цих світів проходять по людям і російський світ простягається до тих меж, де є людина, що говорить по-російськи. Входить Татарстан в російський світ або Франція – російський світ, чи Ізраїль? Це російський світ входить в Татарстан, Ізраїль, Канада. Це він присутній там в цих географічних просторах. В цьому сенсі, коли в Україні вас запитують – "ви що тут дієте як в російському світі?" – Ви можете відповісти "ні, я дію тут від імені російського світу, всередині нього, в деякому сенсі за його дорученням", звичайно мова не дає письмових витрат приписів, але дає нам приписи набагато більш глибинні і потужні" [10].

Зазначимо, що такий компонент, як спільна мова надають нібито цивілізаційній ідеологемі "Руський мір" імперського забарвлення. Відомо, що серед основних ознак цивілізації не принципово наявність спільної мови, на противагу імперії. Отже, на переконання вищезазначених російських теоретиків "Руський мір" – це цивілізаційний простір існування російської мови, який піддається геокультурній інтеграції.

В Кремлі концепт "Руський мір" виступає як аналог євразійської доктрини, розроблений спеціально для України та Білорусі. Аналітик Московського центру Карнегі І. Зевелев тлумачить проект "Руський мір" як "концепцію...з потужними філософсько-світоглядними конотаціями. Вона більшою мірою пов'язана з громадською, а не тільки державною діяльністю. Концепція співвітчизників спирається на юридичні норми, в той час як поняття "русского міру" лежить переважно в області самосвідомості. Два поняття перетинаються в точці вільного вибору тих, хто тим чи іншим чином усвідомлює свій зв'язок з Росією" [2].

На думку І. Зевелева, причиною прийняття курсу "Руського міру", як кремлівської зовнішньополітичної доктрини, стало повернення Росії до імперської, великодержавної моделі розвитку й ескалація відносин із Заходом: "Росія прийшла до цього...в результаті загострених відносин із Заходом. Невдача спроб стати самостійною частиною Великого Заходу і усвідомлення тієї обставини, що за цим може стояти щось більше, ніж миттєвий розклад на міжнародній арені, знову змусили Росію задуматися про своє місце в світі. Крім того, претензії на статус Великої держави змусили російське керівництво спробувати сформулювати цілі зовнішньої політики в термінах, що виходять за рамки національних інтересів" [2]. "Ставлення до того, що близько чвер-

ті росіян живе за межами Російської Федерації, з них більше половини – в суміжних державах, потенційно може стати найважливішим чинником розвитку російської національної ідентичності і системи міжнародних відносин у Євразії до 2020 року", – підкреслив І. Зевелев [2].

Нагадаємо, що євразійство – це найвпливовіша течія російської геополітичної думки. Виникла в 20-і роки ХХ ст. Засновниками цієї школи були російські мислителі, такі як Микола Трубецькой, Петро Савіцій, Лев Карсавін, Микола Алексєєв, Георгій Флоровський та інші. Метою такого геополітичного руху було обстоювання самобутніх засад російської історії та культури, розробка нових поглядів на російську та світову історію. Російські мислителі розглядали свою Батьківщину як особливий етнографічний та культурний світ, який охоплює серединний простір Азії та Європи.

Для сучасної Росії євразійський проект – повернення до реставрації новітньої Російської імперії на теренах колишнього Радянського Союзу як російського цивілізаційного простору, можливо, навіть у значно ширших кордонах. Московське євразійство зразка 2014 року відверто імперіалістичне. Євразійська агресія Кремля, ідеологічно виправдана "месіанським" поклонанням "Руського міра", що відштовхується від політичної сторони концепцій російських мислителів минулого століття.

Особливої актуальності ідея побудови "Руського міру" набула у російському православному середовищі з приходом до православного керма Патріарха Кирила (Володимира Гундяєва). Концепція "Руського міра" Російської Православної Церкви (МП) стала в нагоді саме в той історичний момент, коли Москва вичерпала всі можливі ідеологічні платформи для новітнього "собірання земель руських" і необхідно було чіткий, ідеологічно-духовно обґрунтований подальший план дій. Отож допомога з боку Патріарха Московського і всієї Русі Кирила надійшла дуже вчасно.

Адже з історичних часів росіяни вважали, що Москва стала не як держава, а феномен з місією об'єднувати світове православ'я. Зазначимо, що цей московський постулат повністю узгоджується з сучасною воєнною доктриною Росії про захист російськомовних громадян у всьому світі й в разі необхідності застосування збройних сил.

3 листопада 2009 року у Фундаментальній бібліотеці Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова відбулося відкриття III Асамблеї фонду "Руський світ", на якій Патріарх Кирил представив свою знаменну промову про церковне бачення "Руського міру" та шляхи його розвитку і поширення, і тим самим увійшов до історії головнимологометом концепції "Руського міра". У промові проголошувалася необхідність відновлення "Руського міра": "Росія, Україна, Білорусь – це і є Свята Русь", – наголосив, Патріарх Кирил: "Свята Русь – це не імперія, це не союз колишній або якийсь майбутній – це своєрідний "цивілізаційний простір" на теренах історичної Русі" [15].

Водночас Патріарх дає пояснення тому, що слід розуміти під поняттям загальний "цивілізаційний простір" "Руського міра": "В основі Руського світу лежить православна віра, яку ми отримали в спільній Київській купелі хрещення. Завдяки історичному вибору святого князя Володимира наші предки приєдналися до сім'ї християнських народів і стали творити могутню єдину Русь. Численні святі – ієрархи, князі, бояри, священики, ченці, простолюдини – учили наш народ любити Бога і ближнього, боятися гріха і пороку, жадати добра, святості та правди. Тобто мова йде про формування глибинних, базисних духовних цінностей, які стали реальністю в історичному житті нашого народу. Незважаючи на різні

перипетії, ці цінності були незмінними орієнтирами для національного життя на всі часи, тому народ наш і став називатися народом-богоносцем. Не тому, що весь народ був святий – грішників у нас було не менш, ніж в інших країнах, – а саме через цю ціннісну орієнтацію нашої історії. Саме тому і земля наша стала називатися Святою Руссю" [15]. Отже, першою складовою основоположів "Руського міру" – це російське православ'я. А, оскільки, за задумом Кирила, росіяни та українці є найближчими братами по православній вірі, то й ментально споріднені православ'ям. Класичні відмінності між українським та російським православ'ям виводяться Миколою Костомаровим із аналізу національних характерів цих двох народів. Мислитель довів, що "плем'я південноруське мало відмінним своїм характером перевагу особистої свободи...по корінному розумінню..., зв'язок людей ґрунтується на взаємній згоді і може розпадатися по їхній незгоді", українці "засвоювали більш дух", на відміну "великоруське – перевагу общинності...прагнули встановити необхідність і нерозривність одного разу встановленого зв'язку і саму причину встановлення віднести до Божої волі... в однакових стихіях громадського життя... прагнули дати йому тіло" [6, с. 50]. З цього висновку мислителя випливає, що українцю, як індивідуалісту, характерно сприймати в релігії персональну містику, а росіянину, як общиннику, властиво любити колективний обряд. Тому основою в християнстві для українця є моральна сутність, для росіянина – зовнішня форма. В українців православ'я виправдовує народний спосіб життя, а от для росіянина православ'я закріпилотип ієрархічних стосунків у суспільстві: "Бог – у всесвіті, цар – у державі, батько – в родині" [7].

Російський філософ Г. Федотов переконував, що Київське християнство було одним із найкращих способів реалізації Христової науки в усьому християнському світі. І більше того, воно не знайшло продовження в Московському православ'ї, яке було зовсім іншим в порівнянні з Київським християнством [16, с. 5].

Підґрунтям для формування "Руського міру", на думку Патріарха, є спільні православні святині та спільна церковна історія: "Для руської людини немислимо протиставляти "українського" рівноапостольного князя Володимира "російському" преподобному Сергію Радонезькому ("російському") я, звичайно, маю на увазі в лапках), "російського" благовірного князя Олександра Невського "білоруський" преподобний Євфросиній Полоцький, "молдавського" преподобного Паїсія Величковського "російському" святителю Ігнатію (Брянчанинову). Це виглядає просто як анекдот, як жарг. Все це святі Руської землі, тому ми повинні зберегти єдність Руської Церкви, шанувати загальних святих, відвідувати святі місця Руського світу" [15]. "Міф православного братерства України і Росії до церковної історії має лише опосередкований стосунок, а до церковної філософії та високих богословських матеріалів – взагалі символічний...Північно-Східні землі, на яких утворилася Московія, свого часу завзято виборювали незалежність від Києва і, щоб довести свою окремішність, князь Андрій Боголюбський у 1169 році здійснив похід на столицю, добрався її пограбував та серед інших трофеїв вивіз додому чудотворну ікону Вишгородської Богоматері. За легендою, вона була написана самим євангелістом Лукою, а Константинопольський патріарх свого часу подарував образ київському князю. Ікону "перейменували" на Володимирську Богоматір і її донині вважають захисницею Росії. Хіба не яскравий приклад "православного братерства" [7]. Отже, "під яким би кутом не дивитися на відношення між двома Церквами, яку схожість та єдність походження в них не відкривши б,

Московську церкву слід вважати як занепад у порівнянні з Київською" [17, с. 346].

Творчою ж основою "Руського міру" "...є російська мова. Щоб зрозуміти роль російської мови, треба мати чітке уявлення її генези. Хотів би нагадати, що російська мова стала плодом спільних зусиль тих людей різних національностей. Вона виникла як засіб спілкування між різними народами. Тому необхідно докладати зусилля зі збереження та поширення цього загального надбання" [15].

Наступною підставою "Руського міру", після спільних віри, мови та православних святинь з церковною історією, на тверде переконання патріарха Кирила, є спільне історичне коріння: "В результаті спільної творчості народів Русі і тих, хто складав з ними єдине ціле протягом століть, виник спосіб громадського проживання, який у всьому світі асоціюється з російською традицією. У наших народів присутня сильна свідомість безперервності і наступності російської державної суспільної традиції, починаючи з часу Київської Русі і закінчуючи нинішньою Росією, Україною, Білоруссю, Молдовою та іншими країнами історичного простору Русі. Наші предки разом будували і розвивали Русь, обороняли її від іноземних загарбників. Так було протягом існування нашої єдиної Вітчизни незалежно від панування політичної системи" [15].

Водночас Кирил підкреслює, що "Руський мір" – це той самий світ, який вийшов з нашої спільної купелі – Київської купелі Водохрещення, він "не означає "російський", тим більше це не світ Російської Федерації" [16]. Як бачимо, концепт "Руський мір" постає у розумінні Патріарха Кирила як наднаціональний геополітичний проєкт. Так звана нова пропозиція історіософії подальшого розвитку "православного народу", що в минулому столітті іменувався "радянським народом".

Підкреслимо, що при проповіді ідей "Руського міру" з уст Святішого Патріарха Кирила дуже рідко звучать проповіді про Христа, про милосердя. Християнство – це спілкування із живим Богом. Христос реально прийшов в історію, заснував власну Церкву. Він приходить до віруючих на кожній Євхаристії. І зустріч з Ним – це і суд, і спасіння. Зустріч із Тим, Хто висунув великі моральні вимоги: обігрий, накорми, полюби, повітшай. Здійснити те, що говорить Христос, важко. Замість Христа, поклонитися ідолу: Руській Церкві, Руському Світу, Руській культурі. Але ідоли – завжди ідоли. Навіть якщо вони не з дерева і срібла [14].

З приводу проблеми побудови "Руського міра" за участю України Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет під час архипастирського візиту на Буковину зазначив: "Мета створення "Русского мира" – це утворення нової імперії: чи то російської, чи то слов'янської, чи будь-якої іншої, але імперії під керівництвом Москви. При цьому керівництво РПЦ заявляє: "Русский мир" – це російська мова і православ'я". Уявіть собі, ми, українці, маємо розмовляти російською мовою, щоб належати до "Русского мира". Тут закладається насилля. Ми поважаємо російську мову, але любимо свою, рідну, тому нав'язування "Русского мира" з такою ідеологією не прийнятне. Період імперій вже минув, так само, як не можемо повернути нині рабовласницький чи феодальний устрій" [3]. На переконання Київського Патріарха Філарета: "Руський мір" – це така приваблива обгортка, як колись "комунізм – світле майбутнє". Під "Руським міром" приховані нова російська імперія, російська влада й російська імперська церква. Патріарх Кирил придумав "Руський мір", щоб спочатку відбулося духовне об'єднання навколо Москви, потім – політичне, й зрештою – територіальне. Тобто, щоби відновити російську

імперію. Але ці його бажання нездійсненні, бо не можна увійти двічі в одну річку. Зараз нові часи" [4].

Слушно заявив предстоятель УГКЦ Святослав: "Ідея "Російського світу" базується на ідеологічній основі, яка не має нічого спільного ні з Церквою, ні з історією. Це концепція, в якій ЦК КПРС свого часу побачив дуже підходящий ідеологічний інструмент. Зараз ця псевдонаукова платформа реанімується як імперіалістична ідея відновлення Радянського Союзу" [5].

Таким чином, на основі контекстуального аналізу, представленого Російською Православною Церквою проєкту "Руський мір", дана концепція ґрунтується не на церковно-містичному, а на геокультурному та геополітичному змісті. Більше того, ідеологія заявленого проєкту Московським Патріархатом має імперіалістичне звучання, що суперечить духу Церкви; це безсумнівна форма "безкорінного космополітизму" [18, с. 15], а тому являється антиномією православній богословській думці.

Як бачимо, всі заявлені та концептуально окреслені проєкти "Руського міра" пропонують білорусам та українцям уніфікацію власної багатовікової, самобутньої культури та мови в рамках фактичного підпорядкування культурно-політичним традиціям Москви. Адаже відомо, що саме мова та культура (маємо вагомий історичний досвід московської боротьби з ними – від указів Петра I і до штучно створеної на сьогодні проблеми "рускоязычного" населення України) є основними консолідуючими чинниками української нації. Тому так ревниві прихильники російського проєкту наполегливо намагалися витіснити український національний чинник: "Це все – нещодавно вигадана фальш, що ледве не з IX століття існував особливий український народ з особливою не-російською мовою... Ми всі разом вийшли з дорогоцінного Києва, "откуда русская земля стала есть", за літописом Нестора, звідки й засвітило нам християнство. Одні й ті ж князі правили нами... Володимир Мономах був одночасно і київський князь і ростово-суздальський; і така ж єдність в служінні мітрополітів. Народ Київської Русі і створив Московську державу. У Литві та Польщі білоруси і малороси усвідомлювали себе росіянами і боролися проти ополячення і окатоличення. Повернення цих земель до Росії був всіма тоді усвідомлюваний як ВОЗ'ЄДНАННЯ (Виділення О. Солженіцина – Л.М.)" [12].

Пояснення цього знаходимо ще в XIX столітті у відомій статті Миколи Костомарова "Дві руські народності". Мислитель, спираючись на багатий історичний, етнографічний, фольклорний, релігійний матеріал вказував на історично сформовані відмінності між ментальністю росіян і українців. "Це був сильний політично-науковий удар великого історика, мала знищити (стаття – Л.М.) всі московські теорії про спільнородство, спільномовство і спільнокультурництво москалів і українців", – влучно оцінив цінність наукової розвідки М. Костомарова А. Господин [1, с. 25].

Таким чином, при СРСР Росія намагалася витворити єдиний "радянський народ", а тепер – на пострадянському просторі створити православний простір під егідою Російської Православної Церкви з назвою – "Руський мір", в основі якого пануватиме російська культура, російська мова, російське православ'я і російська політика. Нав'язування російськості для вищезазначених держав з ігноруванням культурно-духовної спадщини білорусів, українців буквально є проявом імперіалізму та великодержавного шовінізму. "...Будь-яка розмова про "РМ" (руський мир) закінчується завжди однаково і цілком передбачувано: врешті – решт, виявляється, що "РМ" – ЦЕ МІСЦЕ ІСНУВАННЯ ВЕЛИКОРУССКОГО ЕТНОСУ (виділення Окари А. – Л.М.) (тих, кого в радянських паспортах називали росіянами)..." [9].

Список використаних джерел:

1. Господин А. Микола Костомарів / А. Господин. – Вінніпег, 1986. – 36 с. 2. Зевелев И. Россия и "Русский мир" // Фонд Карнеги за междуна-родный мир / И. Зевелев // [Электронный ресурс]. – Режим досту-па: <http://russia-2020.org/ru/2010/07/15/russia-and-russian-world/> 3. Интер-в'ю зі Патріархом Філаретом // Буковина: електронна громадсько-політична газета. – 2012. – №40 [Электронный ресурс]. – Режим досту-па: <http://bukovyna.at.ua/> 4. Интерв'ю із Патріархом Філаретом [Электрон-ный ресурс]. – Режим доступа: – http://soborboogorod.at.ua/publ/novini/koli_zlo_povertaetsja_na_dobro/1-1-0-37/ 5. Интерв'ю із Верховним архи-епископом Києво-Галицьким, главою УГКЦ Святославом Шевчуком // Тиждень.ua: електронна громадсько-політична газета. – 2013. – №81 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: – <http://tyzhden.ua/News/72807/> 6. Костомаров Н.И. Две русских народности / обраб. Теста и ред. А.П. Ковалев; авт. Предислов. В.А. Дорошенко / Н.И. Костомаров. – К., Х., 1991. – 72 с. 7. Липа К. Миф: Русские и украинцы имеют общие святыни и общую церковную историю // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://republic.com.ua/article/12105-old.html> 8. Мельник Людмила Миколаївна. Ідеї національної еліти в історії української політичної думки другої половини XIX ст. : дис... канд. політ. наук: 23.00.01 / Київ-ський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 188 с. 9. Окара А. Чому розмови про "Русский мир" починаються за здоров'я Святої Русі, а закінчуються за упокій України та Білорусі// День: щоден-на електронна всеукраїнська газета. / А. Окара. – 2010. – №172 [Елект-ронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/nota-bene/geopolitichnyi-tovar/> 10. Островский Е. Новые границы мира: геокульту-ра // Центр гуманитарных технологий: [Стенограмма лекции гумани-тарного технолога Ефима Островского, состоявшейся 6 апреля 2002 года в Оренбургском государственном университете] / Е. Островский // [Элек-тронный ресурс] – Режим доступа: – <http://gtmarket.ru/laboratory/publicdoc/2006/472/> 11. Панарин А. В каком мире нам предстоит жить? [Геополитический прогноз, сделанный в 1997 году] / А. Панарин // Библиотека думающего о России // [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.patriotica.ru/actual/panarin_prognoz.html 12. Солженицын А. Как нам обустроить Россию / А. Солженицын // Специальный выпуск. Брошюра к газете "Комсомольская правда" от 18 сентября 1990 г. – М., 1990. [Электронный ресурс – <http://www.kp.ru/daily/24141/359116/>] 13. Тишков В. Русский мир: смысл и стратегии В. Тишков // Стратегия России от 7 июля 2012 года // [Электронный ресурс] – Режим доступа: – <http://pravoslavnye.org.ua/2012/07/> 14. Чорноморець Ю. Руський світ Патріарха Кирила (із болем за долю РПЦ і особисто Патріарха / Ю. Чорноморець // Бібліотека богословського клубу імені Святого Максима Проповідника // [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://bogoslavclub.org.ua/> 15. Церковне бачення "Русского мира" [Интерв'ю зі Святій-шим Патріархом Кирилом]. // Фундаментальна бібліотека МДУ ім. М.В. Ломоносова. – 3 листопада 2009 року. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.patriarchia.ru/db/text/927567.html> 16. Церковне бачення "Русского мира" [Интерв'ю зі Святійшим Патріархом Кирилом]. // Фундаментальна бібліотека МДУ ім. М.В. Ломоносова. – 19 липня 2010 року. – [Электронный ресурс]. – Режим досту-па: <http://www.patriarchia.ru/ua/db/text/1224654.html> 17. Шмеман А. Исто-рический путь православ'я / А. Шмеман. – Нью-Йорк, 1954. – С. 346-347. 18. Fedotov George. The Russian religious Mind. Kievan Christianity / George Fedotov. – K.: Harvard Univirsity Press, 1946. – P.5. 19. Archimadrite Kallistos. Ware, Catholicity and Nationalism: A Recent Debate at Athens, in: Eastern Churches Review. – X, (1978). – №1-2. P.15.

Надійшла до редколегії 07.04.2015

Мельник Л. М.

"РУССКИЙ МИР" – ОСНОВНЫЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья посвящена анализу и раскрытию основных концептуальных положений идеологии "Русский мир". На основе анализа трудов российских политтехнологов, представителей российской школы геополитики и выступления 2009 года патриарха Кирилла на открытии "Ассамблеи Русского мира" установлено, что существует три концептуальные положения проекта "Русский мир": во-первых – как пространство распространения русского языка, общих советских и постсоветских культурно-исторических кодов, ностальгии по СССР, во-вторых – как аналог евразийской доктрины, разработанный специально для Украины, в-третьих – как феномен с миссией объединения православия под эгидой Русской Православной Церкви. Доказывается, что концепция "Русский мир" основывается не на церковно-мистическом, а на геокультурному и геополитическом смысле. Обнаружено, что заявленные и концептуально обозначенные проекты "Русского мира" предлагают Украине и Белоруссии унификацию собственной самобытной культуры и языка в рамках фактического подчинения культурно-политическим традициям Москвы.

Ключевые слова: "Русский мир", идеология, Русская Православная Церковь, империя, российское православие, патриарх, геополитический проект.

Melnyk L. M.

"RUSSKIY MIR" – THE FUNDAMENTAL CONCEPTS

The paper deals with the analysis of some basic conceptions concerning the "Russkiy Mi" (Russian world) ideology. Based on the analysis of Russian political technologists works, representatives of the Russian geopolitics school and Patriarch Kirill speech in 2009 at the opening of "Russian world Assembly" found that there are three conceptual provisions of the "Russkiy Mir" concept: firstly, as Russian language space distribution, common Soviet and post-Soviet cultural and historical codes, the Soviet Union nostalgia, the secondly- as an Eurasian doctrine analogue designed specifically for Ukraine and Belarus, thirdly as an association with the mission to join the Orthodox Church under the Russian Orthodox Church auspices phenomenon. It is proved that the concept "Russkiy Mir" is based not on church and mystical, but on geocultural and geopolitical sense. It has been revealed that the nominated and conceptually defined "Russkiy Mir" concepts offer Ukraine and Belarus unification of their own unique cultures and languages within the actual cultural and political traditions of Moscow submissions.

Key words: "Russkiy Mir", ideologeme, Russian Orthodox Church, the Empire, the Russian Orthodox, patriarch, geopolitical project.

УДК 321.015

А. О. Ткач, здобувач

КРИЗА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УРЯДІВ ДЖ. БУША ТА Б.ОБАМИ В КРАЇНАХ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

В статті розглядаються особливості зовнішньої політики США щодо країн Латинської Америки; проаналізовано концептуальне забезпечення зовнішньої політики США, здійснено порівняльний аналіз зовнішньої політики щодо Латинської Америки, подано докладний аналіз впливу зовнішньополітичного курсу США, з'ясовано основні чинники формування нової зовнішньої політики США щодо Латинської Америки. Предметом аналізу є зовнішньополітична стратегія США як діяльність держави, що спрямована на включення Латинської Америки в процес формування вигідної моделі міжнародних відносин і включає постановову довгострокових цілей і довгострокового планування з урахуванням співвідношення застосування в просторі і в часі необхідних ресурсів, як діяльність американської держави, що спрямована на визначення та досягнення довгострокових цілей у регіоні за допомогою відповідних засобів.

Ключові слова: Латинська Америка, зовнішня політика США, регіональна безпека, стратегія національної безпеки, трансформація.

Аналіз еволюції латиноамериканської політики США є актуальними для вивчення закономірностей нової парадигми безпеки в латиноамериканському регіоні. Чимало явищ, що відбуваються нині в нашій країні, можуть бути зрозумілими лише за допомогою співставлення з процесами в інших державах, особливо в тих, які стикаються з проблемою забезпечення політичної стабільності, підвищення власного міжнародного авторитету і забезпечення зовнішньої безпеки, визначення

основних параметрів економічного і соціального розвитку в перехідний період.

Аналіз концептуальних основ зовнішньої політики США у стані гострої системної кризи є актуальним. Незважаючи на зміну з приходом демократичної адміністрації Б.Обами підходів до вирішення ключових зовнішньополітичних проблем, вивчення "імперської зовнішньої політики" Президента США є актуальним в довгостроковій перспективі. А. Шлезінгер у праці "Цикли аме-

© Ткач А. О., 2015